

HÖGSKOLECENTRUM
BOHUSLÄN

De ideella kulturarven som framgångsrika besöksmål

En studie om ideell kulturarvsturism i Lugnås, Munkedal och Älvängen

Linn Heiel Ekeborg

Examensarbete, 20 YH-poäng
Handledare: Anders Hansson
Affärsutvecklare Turism
Högskolecentrum Bohuslän, VT 2017

Sammanfattning

Våra gemensamma kulturarv drivs idag till stor del av ideella aktörer. Många platser har bra utvecklingspotential men många föreningar upplever att de inte blir sedda av turistnäringen. Syftet med detta arbete är att undersöka hur de ideellt drivna kulturarven kan utvecklas och hur de kan inkluderas i turistnäringens arbete med att skapa framgångsrika destinationer.

Enligt Turistrådet Västsverige blir relationen med de ideella viktigare och viktigare i och med trenderna för delningsekonomi som finns i samhället idag. Turistrådet vill dessutom få fler produkter upp på hyllan och välkomnar samarbeten med ideella föreningar.

Studien följer tre ideella föreningar, Qvarnstensgruvan, Munkedals jernväg och Repslagarmuseet, som vill positionera sig på besöksmålsmarknaden, men har olika förutsättningar för att lyckas som besöksmål. De är drivna och har bra potential men upplever att de inte alltid får möjlighet att synas när kommunen marknadsför sig mot turister.

Resultatet visar att det ställs stora krav på föreningarna att vara synliga i turistnäringen och visa att de finns. Föreningarna måste vara engagerade, sträva efter att förlänga säsongen och förstå turistbranschens krav. Det fungerar inte bara att vilja ta emot fler besökare, det måste finnas resurser för det också. Däremot blir det svårt att lyckas om det inte finns engagemang och ett fungerande turistarbete från kommun, turistbyrå och övriga turistaktörer på orten. Kommunerna och turistbyråerna behöver se de ideella besöksmålen som en tillgång och en medaktör, likt näringsidkarna och stötta dem så de känner sig delaktiga i kommunens turistarbete.

”Tyvärr finns det nån jädra amatörstämpel på ideella föreningar och det är så felaktigt. Du kan vara lika professionell som om du hade drivit ett företag.”

Katarina Kallings, Museichef Sveriges Fängelsemuseum

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Innehållsförteckning	3
Bakgrund	4
Syfte och mål	4
Frågeställning med avgränsning	4
Metod och källor	4
Resultat	5
Turistnäringen satsar på kulturturism.....	5
Tre ideella kulturarvsföreningar och deras relation till besöksnäringen	7
Qvarnstensgruvan i Lugnås	7
Munkedals Jernväg i Munkedal	8
Repslagarmuseet i Älvängen	9
Invånarna.....	11
Hur blir man framgångsrik?.....	12
Sveriges Fängelsemuseum	13
Textilmuseet Borås	14
Falköping	14
Ekonomi.....	15
Slutsats	17
Olika förutsättningar	17
Samverkan	18
Ekonomi.....	19
Utveckling av destinationer.....	19
Rekommendationer	20
Rekommendationer till ideella besöksmål.....	21
Rekommendationer till kommun/turistbyråer/destinationsbolag	21
Källhänvisning	22
Bilagor	24
Bilaga 1 – Enkätstudier.....	24
1:1 Resultat Enkätstudie 1 ”Turism i Lugnås – Qvarnstensgruvan”	25
1:2 Resultat Enkätstudie 2 ”Turism i Munkedal – Munkedals jernväg”	30

Bakgrund

Runt om i landet finns det gamla industriarbetsplatser och kulturarv som idag är omgjorda till museer, så kallade arbetslivsmuseer. Dessa drivs ofta som besöksmål av ideella föreningar med väldigt varierande resultat. I en del kommuner får museerna stöttning, både vad gäller marknadsföring och utveckling, medan de i andra kommuner klarar sig helt själva. Orsaken till framgång eller avsaknad av framgång kan se väldigt olika ut beroende på arbetssätt. Huruvida ideella föreningar ses som en del i turistnäringen varierar i olika kommuner.

Syfte och mål

Syftet med mitt arbete är att undersöka hur utveckling och samarbete med ideella arbetslivsmuseer kan öka tillströmningen av turister på mindre orter, och vad som krävs för att de ideella kulturarven ska bli mer framgångsrika besöksmål.

Jag har valt att undersöka utvecklingspotentialen hos tre ideella kulturarvsföreningar och se vad som krävs för att de platserna ska bli en självklar del i kommunernas turismarbete. Jag vill se hur relationen till kommunen och övriga turistnäringen ser ut, och om det har betydelse för hur framgångsrika de har möjlighet att bli i framtiden. Jag kommer jämföra dessa med andra platser som kommit längre i sin utveckling och se vad de gjort för att nå framgång. För att lyckas som besöksmål behöver man ha med sig lokalbefolkningen¹, och därför vill jag se hur invånarna på de valda platserna uppfattar destinationen.

Frågeställning med avgränsning

Hur kan det ideella kulturarvet inkluderas i turistnäringens arbete med att skapa framgångsrika destinationer?

Jag kommer att avgränsa mig genom att titta på tre ideella besöksmål i Västra Götaland som har bra potential att med rätt verktyg bli framgångsrika: Munkedals jernväg i Munkedal, Qvarnstensgruvan i Lugnås och Repslagarmuseet i Älvängen.

Metod och källor

Jag har valt att intervjua flera olika personer, då jag anser att intervjuer är det mest effektiva sättet att få ett bra och balanserat resultat. Jag har pratat med ansvariga för Munkedals jernväg, Qvarnstensgruvan och Repslagarmuseet, samt representanter för deras kommuner och turistbyråer för att se hur de jobbar tillsammans och hur kommunerna arbetar med ideella besöksmål. Utöver det

---

¹ Gyllenhammar Linn, Mäkinen Patricia (2012) *Lokalbefolkningens betydelse för turism attraktioner*, Karlstad Universitet

har jag intervjuat Anders Nykvist på Turistrådet Västsverige för att undersöka hur han ser på utveckling av ideella besöksmål och vad som krävs för att bli framgångsrik. Jag har även deltagit på möten för ett besöksnäringssprojekt där Qvarnstensgruvan, Repslagarmuseet och Munkedals jernväg är med. Under våren 2017 har jag haft fyra månaders praktik på Innovatum Science Center som arbetar med att stötta ideella föreningar och tack vare praktiken har jag fått bra kunskaper om ideella föreningar som besöksmål.

För att komma fram till rekommendationer för ideella föreningar, kommuner och destinationsbolag har jag pratat med två ideella föreningar som valt två olika vägar för att utvecklats till etablerade besöksmål: De Sju Häradernas Kulturhistoriska Förening som startade det som idag är Borås Textilmuseum, samt Sveriges Fängelsemuseum i Gävle. Dessutom har jag tittat närmare på Falköpings kommun som är väldigt duktiga på att samverka med det ideella föreningslivet.

Jag har också gjort en enkät om hur lokalinvånarna i Munkedal, Lugnås och Älvängen ser på turism på orten. Jag har spridit enkäterna i olika lokala grupper på Facebook, i Alekuriren samt i mitt nätverk inom turism.

Jag har använt mig av kurslitteraturen, främst från kurserna *Turism & Besöksnäring*, *Strategisk affärsutveckling och destinationsutveckling* och *Omvärld och marknad*.

Resultat

Turistnäringen satsar på kulturturism

Intresset för kulturturism, historia och kulturarv ökar. Tack vare att Världsarvslistan har utvecklats och idag omfattar historiska och kulturella världen, snarare än estetiska, har kulturarvet ökat i popularitet.² STF skriver i sin rapport Quattroporte att kulturturism och historisk turism är en av de stora trenderna idag. Många människor vill vara aktiva på sin fritid och intresserar sig mer för historia. Traditioner, byggnader och hantverk levandegörs och bevaras, något som blir allt viktigare i vår digitala tidsålder.³

I linje med populariteten har ett antal offentliga och ideella parter, bland annat Innovatum, tillsammans skapat en långsiktig samverkan kring industrisamhällets kulturarv i Västra Götaland (Prisma Västra Götaland) och ett av målen är att utveckla besöksnäringen kring industrihistoriska besöksmål. Arbetet kommer att ingå i den satsning på natur- och kulturturism som Turistrådet Västsverige och Västarvet inlett under 2016. Sex ideella och sex kommunalt drivna arbetslivsmuseer och kulturarvsplatser har blivit utvalda att delta i ett projekt om småskalig besöksnäring för att se hur

---

² Bok, Smith Melanie, (2009), *Issues in cultural tourism studies*

³ Rapport, Quattroporte, (2009) STF

de kan uppnå de Sverige-Norden-Världen-kriterier för exportmognad som Turistrådet Västsverige har som krav för att de ska marknadsföra ett besöksmål. Syftet med besöksnäringens projekt är att arbetslivsmuseer och andra mindre museer som vill utvecklas som besöksmål ska få större möjligheter till det, och även få stöd från turistorganisationer.

En stor del av vårt svenska kulturarv drivs ideellt av olika föreningar. Enligt siffror från Sveriges hembygdsförbund la ideella krafter under 2015 ner 3,6 miljoner timmar på bevarandet och utveckling av det ideella kulturarvet, vilket motsvarar ca 700 miljoner kronor.⁴ Att kultur, och framför allt museer, drar turister till Sverige är ett faktum. Under 2011 besökte 16,7 miljoner utländska turister Sverige och 20 procent av dem besökte minst ett museum, och hela 7,25 procent antas ha haft ett museum som primär reseanledning till Sverige. Det innebär att 3,3 miljoner (av totalt 18) museibesök gjordes av utländska turister. John Armbrecht, ek dr på Handelshögskolan i Göteborg skriver i en rapport att museituristerna på ett år beräknas spendera mellan 2,5 och 6,7 miljarder kronor i form av biljettintäkter och övrig konsumtion under vistelsen i landet.⁵

Enligt Mats Persson, generalsekreterare på Sveriges museer, är museerna en oerhört betydelsefull aktör inom besöksnäringen, och antalet museibesök per år visar att utbudet är intressant för både svenska och utländska turister. 2016 slog landets museer nytt besöksrekord med 26,5 miljoner museibesök, och det inkluderar enbart de drygt 220 museer som är medlemmar i Riksförbundet Sveriges museer, något som de flesta ideella arbetslivsmuseer inte är.⁶

Tre av föreningarna som är med i besöksnäringens projekt med Innovatum, Västarvet och Turistrådet Västsverige är Qvarnstensgruvan i Lugnås, Munkedals jernväg i Munkedal och Repslagarmuseet i Älvängen, tre arbetslivsmuseer med olika förutsättningar för att bli framgångsrika besöksmål i sina respektive kommuner.

Pia Åkesson, ordförande i Qvarnstensgruvan, Börje Johansson, museichef på Repslagarmuseet och Dag Legnesjö, avgående ordförande i Munkedals jernväg, hoppas allihop att besöksnäringens projekt kommer få fler turister att hitta till deras museum. De är glada över att få möjlighet att synas i Turistrådets kanaler, något som annars kan vara svårt för en ideell förening. De menar att det blir lättare när flera mindre museer går ihop och syns tillsammans eftersom de tror på större genomslag då. Alla tre hoppas att projektet ska göra att kommunerna inser värdet av de tre platserna och väljer att prioritera dem i marknadsföringen framöver.

---

⁴ Artikel, Hembygdsrörelsen i siffror, Sveriges hembygdsförbund

⁵ Rapport, Armbrecht John (2013) Svenska museers ekonomiska effekter, Riksförbundet Sveriges museer

⁶ Artikel, Landets museer slog nytt besöksrekord 2016, Sveriges museer

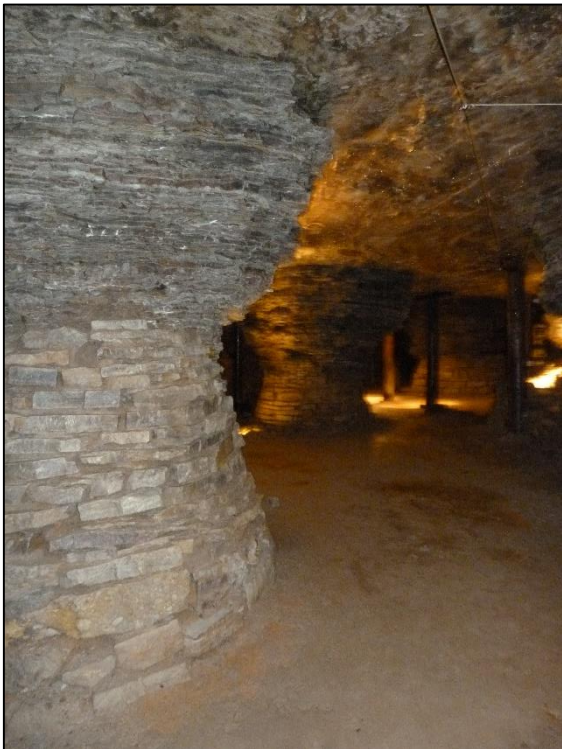
Tre ideella kulturarvsföreningar och deras relation till besöksnäringen

Qvarnstensgruvan i Lugnås ^{7 8}

Qvarnstensgruvan ligger i Lugnås utanför Mariestad. Här har man brutit kvarnstenar mellan år 1147 och 1919, och gruvan levererade under många hundra år stenar till kvarnar runt om i Sverige och även Europa. Qvarnstensgruvan i Lugnås är Europas enda kvarnstensgruva öppen för publik.

Föreningen Qvarnstensgruvan Minnesfjället tog över driften för gruvan 1996-1998. Gruvan hade då tidigare drivits först privat och sedan av en annan förening. Den nya föreningen fick överta gruvan med löftet om att den skulle skapa nya jobb i bygden, vilket de jobbat med sedan dess.

Qvarnstensgruvan har öppet maj-september, samt bokade besök året om. Förra året hade de 4000

besökare, och besöksutvecklingen är stadig men har en svag uppåtgående kurva. Under åren har föreningen arbetat fram ett bra koncept med flera evenemang under säsongen, och för några år sedan gjordes en extra satsning med barnfamiljer som målgrupp. De senaste åren har de börjat med dramatiserade guidningar och teater för att öka besöksantalet.

Pia Åkesson är ordförande i föreningen som driver gruvan och hon anser att en utveckling av Qvarnstensgruvan skulle lyfta Lugnås och Mariestad som turistdestination. Men hon är tydligt med att poängtera vikten av samverkan med andra aktörer. Relationen med kommunen och turistbyrån är bra,

men Pia Åkesson anser inte att de får jättemycket draghjälp marknadsföringsmässigt och det har hänt att gruvan glömts bort på olika sätt.

Göta kanal är viktig för Mariestads kommun och de satsar mycket på marknadsföring av den, vilket både syns på vastsverige.com och bekräftas av såväl Pia Åkesson som Anna Söderman, turistutvecklare på Mariestads kommun. Turistbyrån försöker visa upp vatten i alla sammanhang eftersom det, enligt Anna Söderman, säljer och Mariestad kallas Sjöstaden Mariestad – Vänerns pärla. Kommunen väljer att prioritera stora turistdragare för att locka människor till området med förhoppning att de mindre aktörerna blir sekundära reseanledningar. Men kommunen anser sig ändå

---

⁷ Intervju Pia Åkesson

⁸ Intervju Anna Söderman

ha goda relationer med ideella besöksmål och bjuder in dem till nätverksträffar och andra sammankomster. De får även möjlighet att synas på webbsidan och i deras magasin. De tycker att föreningarna är lika viktiga som vilka besöksnäringens företag som helst. Det händer att kommunen stöttar föreningars verksamhet ekonomiskt, ofta efter att föreningen ansökt om stöd eller bidrag. Då hanteras ärendena i den instans de hör hemma (kulturutskott, arbetsutskott, kommunfullmäktige osv).

Qvarnstensgruvan försöker aktivt att samverka med olika aktörer inom besöksnäringen och vara en del av olika paketlösningar. Till exempel samarbetar de med Lugnåsbergets vandrarhem där det är möjligt att boka paket med boende och guidad tur i gruvan. Pia Åkesson har en önskan om att samverka mer med turistbyrån och kommunen, och att få vara en del av olika paketlösningar som de tar fram. Qvarnstensgruvan har idag bidragit till utveckling av Lugnås som bygd.

– År 2012 öppnades Lugnåsbergets vandrarhem, och det hade aldrig legat i Lugnås om det inte vore för gruvan, berättar Pia Åkesson

Just nu håller föreningen på att strukturera upp sina guidningar och börja med ett nytt guidesystem. Sedan ska de satsa lite mer på sina evenemang för att locka fler besökare. Drömmen för Qvarnstensgruvan skulle vara att få upp bruna trafikskyltar (som betyder ”turistmål som är av stort turistiskt intresse”) vid E20. Qvarnstensgruvan har tillstånd för att sätta upp skyltar, men det är en stor kostnad och något som föreningen idag inte har råd med.

Munkedals Jernväg i Munkedal ^{9 10 11}

År 1895 byggdes den smalspåriga tågbanan mellan hamnen och pappersbruket i Munkedal.

Järnvägen var 5,6 km lång och underlättade transporter till bruket. Tåget hade tre stationer, men i början på 1970-talet slutade man trafikera delar av sträckan.

1983 startade några unga pojkar i bygden föreningen Munkedals jernvägsklubb för att återuppta museitågtrafik på den nedlagda bandelen. De la tillbaka rälsen, som tidigare blivit uppriven, byggde vagnar och skaffade ett lok. Besöksverksamhet startade de med direkt och idag har de 2000 besökare på sommaren. Mest framgångsrika aktiviteten är dock Tomtetåget som körs två dagar på vintern. Tåget lockar många nya besökare som sedan återkommer på sommaren. Förra året åkte 600 personer med Tomtetåget.

---

⁹ Intervju Dag Legnesjö

¹⁰ Intervju Lars-Åke Winblad

¹¹ Produktsida Munkedal, vastsverige.com

Dag Legnesjö var ordförande i föreningen fram till våren 2017 och han berättar att Munkedals jernväg vill utvecklas och expandera. De försöker vara delaktiga i flera olika projekt med olika parter för att bredda sitt nätverk och hitta nya samarbetspartners. Bland annat har de bussresor tillsammans med Stenhuggerimuseet i Hunnebostrand och de försöker även arbeta med olika former av paketylösningar med andra aktörer.

Relationen till kommunen är dock inte den bästa, enligt Dag Legnesjö, en bild som inte känns igen från kommunens sida som ändå anser att relationen är god. Munkedals kommun ger inga bidrag till besöksverksamhet, däremot kan föreningar få bidrag för annan verksamhet. De försöker stötta föreningar i Munkedal men vill inte samverka med dem. Lars-Åke Winblad, turismansvarig, betonar att föreningarna är sina egna och att kommunen inte har några planer på att samverka mer med Munkedals jernväg, men tycker ändå att de har en god relation med föreningen.

I den turistsatsning som görs i Munkedal försöker kommunen att marknadsföra bland annat laxfiske, samt vildmarksområde med vandringsleder, något som även syns på Munkedals hemsida.

Munkedals jernväg har planer för framtiden. Inom ett par år hoppas de på att få i ordning ett ånglok, något de tror kommer locka fler besökare. Det är ett stort och dyrt jobb, men tack vare ett bidrag de fått kommer de kunna ro det i land. Dag Legnesjö har även en dröm om att bygga en virtuell järnväg. – Tänk dig att du kan gå in i ett lok från 1935 och köra det ner till hamnen. På vägen ser du alla hus, byggnader och människor som fanns då. Det hade varit otroligt häftigt, säger Dag Legnesjö.

[Repslagarmuseet i Älvängen](#) ^{12 13 14}

Repslagarmuseets historia startade i Åmål där man under 1800-talet producerade tågvirke för jordbruket. Under första världskriget flyttades produktionen till Älvängen. Efter 1940 minskade antalet repslagerier markant och några decennier senare var Repslageriet i Älvängen det enda som fanns kvar i Sverige. På 90-talet fick ett byggföretag rivningslov för att riva repslagarbanan och då

¹² Bok, Kjellberg Kjell-Åke (2014), *Älvängen – ett samhälle vid Göta Älv*

¹³ Intervju Börje Johansson

¹⁴ Intervju Katarina Engstrand

startade en grupp ideella människor föreningen Bevara repslagarbanan. Till slut beslutades det att repslagarbanan skulle få vara kvar och den skänktes till kommunen. Tack vare stor arbetslöshet lyckades kommunen renovera banan så att den 1995 var totalrenoverad. Kommunen äger och har hand om skötsel och underhåll och föreningen Bevara repslagarbanan sköter driften. Sedan dess har ett levande museum växt fram. I dagsläget har de anställda på lönebidrag från Arbetsförmedlingen, som håller igång produktionen och gör souvenirer, samt ideella medlemmar som guider och har hand om caféet.

Museet har öppet året om och tidigare har besöksantalet legat på 10 000 besökare om året, men sedan motorvägen byggdes utanför har antalet minskat då man missat de spontanbesökare som tidigare stannade till. Enligt Börje Johansson, museichef på Repslagarmuseet, ligger Ale för nära Göteborg för att locka stora grupper med turister. I kombination med att Ale kommun inte satsar särskilt mycket på turism blir det svårt att få folk att stanna till.

Ale kommun har ingen turistbyrå och de flesta större turistattraktionerna, såsom Alebacken, Ale Vikingagård, Repslagarmuseet och Glasbruksmuseet drivs med hjälp av ideella krafter.

Repslagarmuseet får ett litet verksamhetsbidrag av Ale kommun, och Börje Johansson menar att relationen med kommunen är god. Repslagarmuseet får vara med i planer för Ale turism, något som Kristina Engstrand, näringslivskoodinator och ansvar för turism på Ale kommun, håller med om. Hon berättar att kommunen tillsammans med föreningsliv, näringsliv och civilsamhälle vill skapa en hållbar besöksnäringmodell som främjar turismen. Däremot anser hon att Ale kommun inte har någon samordnad turism och menar att de måste bli mycket bättre på det.

Repslagarmuseet samverkar även med lokaltidningen *Alekuriren* där de har gratis annonsering. Börje Johansson anser dock att museet överlag behöver bli mycket bättre på marknadsföring, speciellt via

internet. Repslagarmuseet har inga problem att ta emot grupper eller ha guidade visningar för det sköter föreningen jättebra. Utmaningen ligger i att locka hit turister, och det är ett problem som finns i hela kommunen.

– Kommunen förstår sig inte på ideella besöksmål. De måste inse att de kan marknadsföra oss för att locka turister hit. Turisterna behöver då också äta, tanka och handla och kommunen drar in pengar, säger Börje Johansson.

Han hoppas även att Repslagarmuseet framöver kan bli en arena för andra arrangemang. De har bra lokaler och även en teaterscen, något som enligt honom skulle gynna hela kommunen.

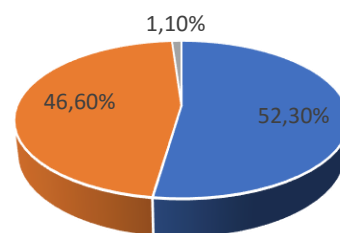
Invånarna

Enligt en studie om turismutvecklingen i Karlstads skärgård, skriven av Linn Gyllenhammar och Patricia Mäkinen, är det viktigt att även rikta sin turismsatsning mot lokalbefolkningen för att få dem som ambassadörer för orten. Utan stöd från lokalbefolkningen kan det bli svårt att skapa attraktiva och populära destinationer.¹⁵

Med det här arbetet som utgångspunkt gjordes, under 2,5 månad i februari-maj 2017, tre webbenkäter riktade till invånare i Lugnås, Munkedal och Älvängen för att se vad de har för uppfattning om Qvarnstensgruvan, Munkedals Jernväg och Repslagarmuseet. Det inkom 44 svar från Lugnås (vilket motsvarar 6,86 procent av Lugnås befolkning), 88 svar från Munkedal (vilket motsvarar 2,25 procent av Munkedals befolkning) samt 14 svar från Älvängen (vilket motsvarar 0,29 procent av Älvängens befolkning). Jag ansåg att underlaget för Repslagarmuseet blev för dåligt så de är inte med i sammanställningen.

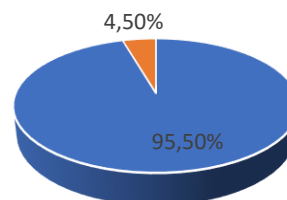
Enkätstudien visar att Qvarnstensgruvan är väldigt uppskattad av invånarna i Lugnås och 95,5 procent av de tillfrågade brukar rekommendera Qvarnstensgruvan till

Brukar du rekommendera Munkedals jernväg till människor som inte bor i Munkedal?

■ Ja ■ Nej ■ Har faktiskt inte tänkt på det

Brukar du rekommendera Qvarnstensgruvan till människor som inte bor i Lugnås?

■ Ja ■ Nej

¹⁵ Gyllenhammar Linn, Mäkinen Patricia (2012) Lokalbefolkningens betydelse för turism attraktioner, Karlstad Universitet

människor utanför Lugnås. I Munkedal och Munkedals jernväg är motsvarande siffra 53,1 procent.

100 procent av de tillfrågade i Lugnås har besökt Qvarnstensgruvan och 100 procent säger att de kommer, eller kanske kommer, besöka platsen igen inom två år. I Munkedal har 81,8 procent av de tillfrågade besökt Munkedals jernväg, och av dem säger 84,7 procent att de kommer, eller kanske kommer, besöka platsen igen inom två år.

Dag Legnesjö, avgående ordförande i Munkedals jernväg har uppfattningen att Munkedals invånare inte är så positiva till järnvägen. Han tror att det finns en bruksmentalitet som gör att de skäms lite för platsen och inte ser det unika värdet i kulturarvet.¹⁶ I Lugnås däremot är lokalinvånarna glada och stolta över Qvarnstensgruvan, menar Pia Åkesson, ordförande i Qvarnstensgruvan. De har bra koll på att den finns och värnar om bygden.¹⁷

Att Lugnåsborna är nöjda med orten och dess utbud visar även enkäten. Däremot anser de att Lugnås måste synas mer för att fler ska hitta dit, till skillnad mot Munkedalsborna som bedömer att det behövs fler aktiviteter för att människor ska vilja besöka Munkedal.

Ungefär tre fjärdedelar av de tillfrågade i Munkedal och Lugnås tror att en utveckling av Munkedals jernväg respektive Qvarnstensgruvan skulle locka fler turister till orten. I Munkedal anser många att ett café och fler kringaktiviteter skulle vara lösningen. Bättre lunch- och fikamöjligheter behövs även i Lugnås enligt invånarna, men framför allt tycker de att marknadsföringen måste bli bättre.

Se bilaga 1 för mer detaljerade data kring enkätstudierna.

Hur blir man framgångsrik?

Ideella kulturarvsföreningar är viktiga parter när turistnäringen arbetar med destinationsutveckling, menar Anders Nykvist, chef företagsutveckling på Turistrådet Västsverige. Han anser att relationen med de ideella blir viktigare och viktigare i och med trenderna för delningsekonomi som finns i samhället idag. Turistrådet vill dessutom få fler produkter upp på hyllan och välkomnar samarbeten med ideella föreningar. Destinationsbolagen behöver få mer kunskap om möjligheten att samverka med dem för så länge ett besöksmål förstår marknadens behov och utvecklas utifrån gästens villkor så spelar det ingen roll hur ett besöksmål är organiserat. Men föreningarna behöver visa framfötterna och presentera sig för berörda parter så kommun och turistbyrå vet om att de finns.¹⁸

---

¹⁶ Intervju Dag Legnesjö

¹⁷ Intervju Pia Åkesson

¹⁸ Intervju Anders Nykvist

Sveriges Fängelsemuseum ^{19 20}

Sveriges Fängelsemuseum i Gävle drivs ideellt och har gått från ett litet privatägt museum till en av Gävles främsta turistdragare. Museichefen Katarina Kallings har varit med och byggt upp museet och idag har de sju tillsvidareanställda och en timanställd året om. De har 13 000 betalande besökare om året och enligt både Katarina Kallings och Lovisa Lindberg, turistkommunikatör på Visit Gävle, har de en självklar del i Gävles turiströrning. I

början marknadsförde Gävle främst stora turistattraktioner, men Fängelsemuseet var med och uppvaktade turistbranschen och lyfte sina styrkor. Nu har kommunen förstått vikten av att jobba med besöksnäring ur ett bredare perspektiv och

Fängelsemuseet är aktiva på möten med andra turistaktörer i stan och får vara med marknadsföringen precis som näringsidkare. Visit Gävle tycker att det är viktigt att samarbeta med ideella föreningar och låter dem sprida information om sina aktiviteter och evenemang på Visit Gävles hemsida samt i broschyrer och på affischer på turistcentret.

Under sina år i Fängelsemuseet har Katarina Kallings ofta kallats för eldsjäl av andra i turistbranschen, ett ord hon tycker är lite nedsättande. Hon vill hellre kalla sig för entreprenör. För att lyckas som ideell kulturarvsförening och tvätta bort amatörstämpeln behöver man skapa attraktiva utställningar, vilket inte är lätt, men det är det som är Sveriges Fängelsemuseums styrka.

– Många arbetslivsmuseer drivs av män som jobbat där i 300 år och vill visa upp sina maskiner, men de glömmer berätta om människorna. Förmågan att levandegöra vår historia är jätteviktigt och det är det som drar människor till platsen, säger Katarina Kallings.

Visit Gävle ser ingen skillnad på ideella föreningar eller små näringsidkare i kommunen utan vill samarbeta med alla engagerade och drivna människor som bedriver turistverksamhet. De tycker att det är positivt att utveckla ideella besöksmål om det är en intressant plats, då det gynnar hela Gävle som turistdestination.

---

¹⁹ Intervju Lovisa Lindberg

²⁰ Intervju Katarina Kallings

Textilmuseet Borås ^{21 22}

En förening som gått en annan väg är De sju häradernas kulturhistoriska förening i Sjuhärad. De startades 1903 med syftet att bland annat dokumentera den textila industrin. År 1972 grundade de Tekomuseet, som idag känns igen som Textilmuseet i Borås. I 12 år drev de museet på egen hand innan de 1984 skrev ett avtal med Borås stad som tog över driften av museet, men fortfarande äger de stora delar av samlingarna både på Textilmuseet och Borås museum samt flertalet byggnader.

Idag har De sju häradernas kulturhistoriska förening, enligt ordförande Irene Arvidsson, stort inflytande på Borås museum. Vad gäller Textilmuseet är inflytandet inte lika stort.

– Alla vet att vi äger samlingarna och vi blir lyssnade på, men vi har inte samma aktiva deltagande längre. Borås stad fattar många beslut utan oss, berättar Irene Arvidsson.

Kommunen har önskat att föreningen ska skänka alla sina samlingar till Borås stad, men det vill de inte eftersom föreningen verkar i hela Sjuhäradsbygden och inte bara i Borås.

De sju häradernas kulturhistoriska förening har bra ekonomi för att vara en ideell förening, men har valt att satsa mer på stöttning av andra ideella föreningar än att driva ett framgångsrikt besöksmål. Sedan 2015 delar de varje år ut 10 000 kronor till "Årets kulturhistoriska förening i Sjuhäradsbygden" som går till en hembygdsförening eller annan kulturhistorisk förening i Sjuhärad.

Falköping ^{23 24}

Falköping kommun är en kommun som samverkar mycket med ideella föreningar. På Falköpings kommuns sida på vastsverige.com är 20 procent av besöksmålen under första sidan på "Se och göra" ideella besöksmål. Ett annat exempel som visar på deras engagemang för ideella kulturarvsföreningar är Falbygdens museiråd – ett råd där kommunen och 16 kulturarvsföreningar är representerade. De träffas regelbundet och uppdaterar varandra samt utbyter erfarenheter och tillsammans marknadsför de kulturarv i Falköping. Anna Klara Börjesson Ahlqvist, turistchef på Falköpings kommun, bekräftar att de värnar mycket om relationen med sina ideella föreningar och hjälper dem att synas på turistbyråns hemsida.

Gudhems klostermuseiförening, Åsle Tå, Dahlénmuseet, Bjurums gamla skola och Ryttarens torvströfabrik är exempel på flera ideella kulturarvsföreningar som tar emot många besökare varje år. Största reseanledningen till Falköping är dock Hornborgasjön och Trandansen som lockar 250 000 besökare om året. Trandansen är ett stort evenemang som kräver mycket samverkan och här har de

---

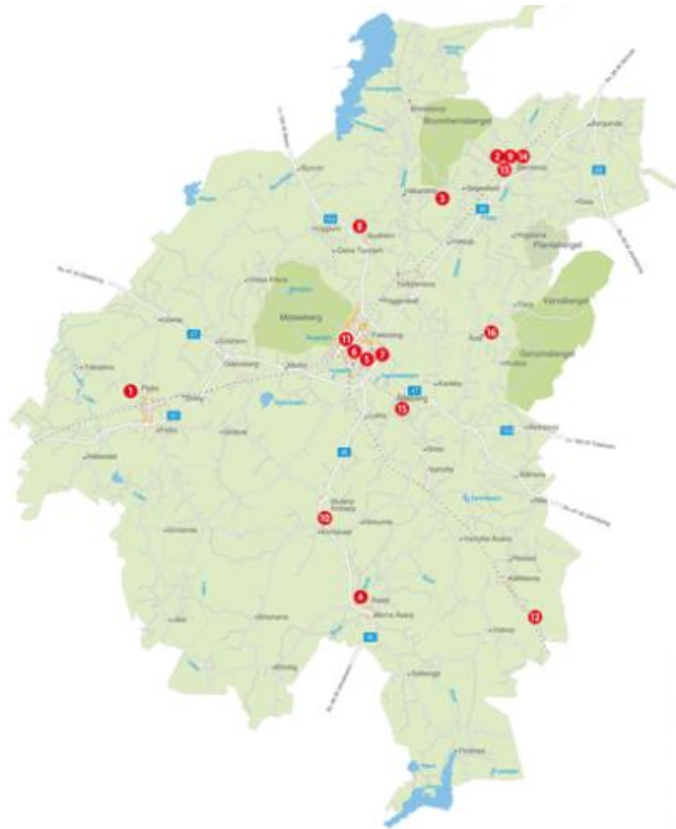
²¹ Intervju Irene Arvidsson

²² Historik, De sju häradernas kulturhistoriska förening hemsida

²³ Intervju Anna Klara Börjesson Ahlqvist

²⁴ Produktsida Falköping, vastsverige.com

ideella föreningarna en självklar plats. En mycket viktig samarbetspart är fågelföreningarna där medlemmarna blir fågelvärdar på uppdrag från Länsstyrelsen. Gudhembygdens hembygdsförening driver ett café i Bjurums gamla skola precis intill Trandansen och under evenemanget omsätter det hundratusentals kronor. Utöver det är det ideella krafter som varje kväll räknar tranorna, så utan ideella hade det varit svårt att genomföra Trandansen, enligt Anna Klara Börjesson Ahlqvist.

Karta över museerna i Falbygden museiråd

– Att samarbeta med ideella föreningar både berikande och en utmaning. Föreningarna blir inbjudna till nätverksträffar och utbildningar precis som vilka andra företag som helst. Men det är viktigt att ha en dialog och möta dem på en bra nivå. Eftersom flera av våra ideella föreningar inte haft tillgång till någon dator har vi erbjudit flera av dem att gå Turistrådets värdsutbildning här hos oss, istället för online som den egentligen är. Man får vara flexibel och lösa de problem som uppkommer, säger Anna Klara Börjesson Ahlqvist.

Turismen sker på gästernas villkor och det är marknaden som styr. Men Falköpings kommun är kanalen mellan marknaden och de ideella föreningarna och sedan får föreningarna använda informationen i sitt utvecklingsarbete. Det är ingen idé att hitta på destinationsprojekt om inte marknaden är mogen för det.

Turistnäringen säger att det är viktigt med kvalitetssäkring för alla besöksmål, oavsett om de är ideella eller inte, men Anna Klara Börjesson Ahlqvist vill betona att det inte är alla ideella föreningar som VILL utvecklas till ett framgångsrikt besöksmål, och då måste det få vara så. Det är viktigt att inte klumpa ihop alla ideella föreningar i en grupp och tro att alla är lika.

Ekonomi

Ekonomi är ofta det som hindrar utveckling av ideella föreningar, och det är ofta det som skiljer en ideell förening från ett företag i samma bransch. Det är lätt att fastna i ett ekorrhjul med ideella som

vill mycket men inte har ekonomisk förutsättning, och eftersom det inte finns ekonomisk förutsättning blir arbetskraften begränsad. Sveriges Fängelsemuseums finansiering har sett olika ut genom åren men idag får de pengar från bland annat Kulturdepartementet, vilket täcker en del lönekostnader. Bara för att en förening är ideell betyder det inte att alla jobbar gratis. Museet har lönekostnader på 1,6 miljoner om året, och för att man ska kunna ställa krav på dem som jobbar behöver de få betalt. För att lösa sina kostnader måste föreningarna hitta alternativa inkomstkällor.²⁵

Bidrag är viktiga och det underlättar för föreningar om de är bra på att söka pengar. Kulturminister Alice Bah Kuhnke skriver i en debattartikel på regeringskansliets hemsida att den rödgröna regeringen har utvecklat bidraget till kulturmiljövård så även aktörer inom det ideella föreningslivet ska kunna söka bidrag. Det innebär att det nuvarande stödet till arbetslivsmuseer förstärks så att det är möjligt att söka bidrag för mer ideellt kulturarvsarbete.²⁶

Vissa kostnader, såsom hyra och löner, är svårt att komma ifrån oavsett om man är företag eller ideell förening. En del föreningar får ekonomiskt stöd från kommunen i form av att de täcker kostnaderna för lokaler, något som sker både för Sveriges Fängelsemuseum och Repslagarmuseet. De använder sig även av lönebidrag från Arbetsförmedlingen, vilket är ett bra sätt att få extra arbetskraft utan att öka sina kostnader för mycket. Repslagarmuseet har under åren haft sammanlagt 600 anställda på lönebidrag och Fas3.^{27 28}

Via kommunerna finns det ofta möjlighet att anställa feriearbetande ungdomar på sommaren, något som både många ideella kulturarvsföreningar tidigare har utnyttjat, däribland Munkedals jernväg och Repslagarmuseet. Quarnstensgruvan har så pass bra omsättning att de har möjlighet att anställa sina egna guider på sommaren. De brukar ha 10 ungdomar som tillsammans jobbar ca 900 timmar. Under vinterhalvåret tar gruvan emot gruppbokningar och då har de guider från föreningen, men de är noga med att alla som guider ska ha betalt.²⁹ Innovatum har under flera år arbetat med kompetensväxling som handlar om att låta ungdomar och medlemmar i kulturarvsföreningar mötas och tillsammans utveckla platsen. Innovatum hjälper till att stötta föreningarna med hur de kan göra för att få tag på arbetskraft.

Att driva ett besöksmål som ideell förening innebär inte att allt ska vara gratis. För att en förening ska vara ideell krävs att den har ett ideellt ändamål, men de kan ändå bedriva näringsverksamhet,

---

²⁵ Intervju Katarina Kallings

²⁶ Debattartikel, Bah Kuhnke Alice, *Kulturarvet ska leva i hela landet*, Regeringskansliet

²⁷ Intervju Katarina Kallings

²⁸ Intervju Börje Johansson

²⁹ Intervju Pia Åkesson

och på så vis anställa folk, ha ett lotteri eller driva en kiosk.³⁰ Många kulturarvsföreningar är så kallade *Allmännyttiga ideella föreningar*. Då ska föreningens ändamål främja bland annat kultur eller miljövard. Allmännyttiga föreningar är undantagna från skattskyldighet för vissa rörelseverksamheter, till exempel om de har naturlig anknytning till föreningens allmännyttiga ändamål. För en kulturarvsförening kan det exempelvis vara entrébiljetter och försäljning av souvenirer.³¹

Slutsats

Utifrån resultatet kan vi se att Qvarnstensgruvan, Munkedals jernväg och Repslagarmuseet har olika förutsättningar att utvecklas som besöksmål. Det ställs stora krav på föreningarna att vara synliga i turistnäringen och visa att de finns, precis som Anders Nyqvist på Turistrådet och Katarina Kallings på Sveriges Fängelsemuseum säger. Föreningarna måste vara engagerade, sträva efter att förlänga säsongen och förstå turistbranschens krav. Det fungerar inte bara att vilja ta emot fler besökare, det måste finnas resurser för det också. Däremot blir det svårt att lyckas om det inte finns engagemang och ett fungerande turistarbete från kommun, turistbyrå och övriga turistaktörer på orten.

Olika förutsättningar

Generellt måste föreningarna fundera över sin unika selling point – vad är det som gör just deras plats unik och varför ska besökaren åka just dit. För många medlemmar är platsen självklar, kanske har de själva jobbat där, men de måste börja se platsen som ett besöksmål för människor som inte är entusiaster.

I Ale finns mycket bra förutsättningar att som ideell förening få inflytande i turistnäringen, eftersom föreningarna är många och kommunen tror på dem. Däremot blir det svårt att utvecklas eftersom kommunen själva inte arbetar så mycket med turism, och dessutom saknar turistbyrå. Här skulle en större samverkan behövas för att dra fler turister till Ale, och om det skulle göras har Repslagarmuseet stor potential att bli primär reseanledning till Ale kommun.

Vad gäller Qvarnstensgruvan har de lyckats på många områden. De har en engagerad förening med stort stöd från lokalbefolkningen. Ekonomin är god och de kan anställa egna guider. Med en engagerad kommun och turistbyrå som verkligen ser potentialen hos dem skulle de kunna bli riktigt framgångsrika. Här är ett problem att kommunen valt att göra en annan prioritering och i första hand vill visa upp Mariestad som Sjöstaden vid Väneren, en kategori som Qvarnstensgruvan har svårt att hitta en plats i. Att Göta kanal är primär reseanledning till Mariestad kanske föreningen måste

---

³⁰ Vad är en ideell förening, Bolagsverkets hemsida

³¹ Inkomster ideella föreningar, Skatteverkets hemsida

acceptera, men kommunen och turistbyrån behöver se över sina sekundära reseanledningar och hur de framställer dessa i sin turismutveckling. En nackdel med att satsa enbart på Göta kanal är att det inte är unikt för just Mariestad, eftersom kanalen sträcker sig över flera kommuner.

Munkedals järnväg är drivna och duktiga på att hitta samarbeten utanför kommunen, men de skulle behöva arbeta med att få en bättre relation till kommunen och till lokalbefolkningen. Om både kommunen och invånarna börjar tro mer på dem, och föreningen får chansen att utvecklas så har de goda möjligheter att bli primär reseanledning till Munkedal.

Det som Qvarnstensgruvan har som fördel, jämfört med de andra besöksmålen i studien, är att lokalinvånarna står bakom dem till 100 procent och är duktiga ambassadörer för Lugnås. De är stolta och glada över gruvan och hela byn och vill verkligen visa upp Lugnås för andra. Jag tror det blir svårt att bli ett framgångsrikt besöksmål om man inte har lokalinvånarna med sig och Munkedals järnväg skulle behöva jobba lite med att frälsa sin befolkning.

Samverkan

Falköping kommun ser sina ideella kulturarvsföreningar som en tillgång och något som berikar Falköping som turistort. Att de dessutom har ett museiråd visar att ideella föreningar är något som Falköping verkligen prioriterar. De skulle till exempel inte kunna genomföra sin största turistdragare Trandansen utan ideella krafter. Som kommun, turistbyrå eller destinationsbolag anser jag att det är viktigt att vårda relationen med de ideella föreningarna, eftersom de är en del av kommunen och driver flera besöksmål som skulle kunna locka fler turister till orten – som vilken annan näringsidkare som helst. Här kan man välja att se det på två sätt. Antingen som Anna Klara Börjesson Ahlqvist i Falköping som väljer att möta föreningarna på en bra nivå och hjälper dem i arbetet, eller som Anders Nyqvist på Turistrådet Västsverige som anser att om inte föreningarna själva kommer upp i den kvalitet som efterfrågas är de ute ur leken. Jag anser verkligen att man bör gå på Falköpings linje och se kulturarvsföreningarna som en tillgång i destinationsutvecklingen. Fler kommuner och destinationsbolag borde överväga att hjälpa till med småsaker (exempel se till så de får gå Turistrådets värds-kaptutbildning på plats på kommunen som i Falköpings fall) för att kunna använda dem som en del i sin marknadsföring. Det blir som en win-win-situation.

Samverkan är viktigt och jag anser att det är nyckeln till framgång för kulturarvsföreningar. Det är mycket svårt att driva ett ideellt besöksmål (och företag också för den delen) helt själv. Om vi tittar på Sveriges Fängelsemuseum så kan vi se att en av orsakerna till deras framgång är att de samverkat med andra och att kommun och turistbyrå låter dem vara med. De har fortfarande gjort jobbet själva, men kommunen och turistbyrån tror på dem och vill att de ska lyckas. Att samverka med

boendeanläggningar och vara en del i olika paketlösningar som tas fram (som i Qvarnstensgruvans fall) tror jag också är givande eftersom det ofta är på boendeanläggningarna turisterna efterfrågar tips på saker att göra.

Repslagarbanan gör ett bra arbete med att synas i och med att de har ett samarbete med lokaltidningen där de får gratis annonsering. En sådan sak gör väldigt mycket för en ideell förening då marknadsföring oftast inte prioriteras. Att föreningen även är öppna för att bli en arena för andra arrangemang öppnar också upp för många möjligheter om kommunen eller andra företag vill ha ett samarbete.

Ekonomi

Ekonomi är ofta det som skiljer ett företag från en ideell förening, eftersom en ideell förening i grunden har ett annat ändamål än ett företag. Det är bra om man som ideell förening försöker hitta flera olika finansieringsmöjligheter för att inte bli sårbara om någon finansiering dras in.

De föreningar som är bra på att söka bidrag har en fördel gentemot andra, och de som är flexibla kan ha goda förutsättningar att hoppa på olika projekt och samarbeten. Ett gott exempel är Sveriges Fängelsemuseum som under åren haft flertalet olika (stora) bidrag, men riktigt säkra är de aldrig.

Utveckling av destinationer

Ideella föreningar kan bli väldigt bra primära eller sekundära reseanledningar för en kommun eller ort, i synnerhet i kommuner som inte har ett välutvecklat turismarbete med självklara turistdragare.

Om föreningarna utvecklas och lyfts upp kan det dessutom bidra till att företag väljer att etablera sig på orten. Ett exempel är Lugnås där ett par 2011 valde att öppna ett vandrarhem (och året därpå vann de STF:s pris Årets kudde), tack vare att Qvarnstensgruvan låg i byn, och det i sin tur kan ju ge ännu fler ringar på vattnet.

Kvalitetssäkring är dock något som är viktigt oavsett om man är en ideell förening eller ett företag. För att kunna vara på marknaden måste föreningarna uppfylla de krav som ställs. De måste förstå marknaden och kunna skapa attraktiva utställningar och upplevelser, och det kan ingen annan göra åt dem.

Enkäterna som gjordes till detta arbete visade att invånarna tror att en utveckling av besöksmålen skulle locka fler besökare och jag tror att det är en fördel om utveckling sker i samarbete med lokalinvånarna så de får känna sig delaktiga.

Det är viktigt att turistbyråerna och destinationsbolagen inte räknar bort de ideella utan ser dem som en medaktör likt näringsidkarna, precis som Visit Gävle gjort med Sveriges Fängelsemuseum.

Föreningarna har i uppdrag att tala om att de finns och att de är intresserade att vara med, för alla ideella föreningar vill inte utvecklas och så måste det få vara, precis som Anna Klara Börjesson Ahlqvist på Falköpings kommun menar.

Mitt i all turismutveckling av ideella kulturarvsföreningar är det viktigt att komma ihåg att kulturarvet inte bara får bli en upplevelseprodukt riktat till turister. Det är viktigt att allt sker på lokalbefolkningens villkor då de ideella föreningarna även är en mötesplats för dem. Man kan inte ställa krav på ideella på samma sätt som på näringsidkare. Det är viktigt att lokalbefolkningens behov går först då kulturarvet inte hade varit så levande utan deras engagemang.

Rekommendationer

Med det här examensarbetet som grund har jag tagit fram rekommendationer hur man kan gå till väga för att skapa mer framgångsriks kulturarv. Här följer mina rekommendationer till ideella besöksmål, kommuner, turistbyråer och destinationsbolag om hur de ideella kulturarven kan bli mer inkluderade i destinationsutvecklingen på orten.

Rekommendationer till ideella besöksmål

- ❖ Det är jätteviktigt att fundera över vad det är som gör just ER plats unik. Vad har ni som inga andra har, och varför ska besökarna komma just till er?
- ❖ Skriv en turismstrategi och fundera över era målgrupper. Vilka lockar ni idag? Vilka vill ni locka? Vad har ni att erbjuda de olika målgrupperna?
- ❖ Visa framfötterna. Visa upp er för turistnäringen och låt dem se att ni vill vara med och utveckla destinationen.
- ❖ Samverka med andra. Hitta nya samarbetspartners exempel andra föreningar, boendeanläggningar, bussbolag m.fl.
- ❖ Bjud in personalen på turistbyrån och ortens boendeanläggningar på en guidning för att öka deras kunskaper så de kan rekommendera platsen till sina kunder.
- ❖ Lär er hur turistbranschen fungerar och att det är marknaden som styr. Rätta er därefter. Se över era öppettider och guidningar och hur besökaren blir bemött.
- ❖ Se över om ni har möjlighet att anställa folk, till exempel guider/cafépersonal, via feriepraktik i kommunen eller lönebidrag från Arbetsförmedlingen, för att kunna ha öppet mer under säsong.
- ❖ Gå Turistrådet Västsveriges värdsutbildning <http://www.vastsverige.com/turistradet-vastsverige/artiklar/vardskap-vastsverige/>

Rekommendationer till kommun/turistbyråer/destinationsbolag

- ❖ Försök se potentialen hos de ideella besöksmål och se dem som en tillgång som berikar kommunen både för invånarna och som turistort
- ❖ Gör ingen skillnad på ideella föreningar och små näringsidkare. Se vad de kan erbjuda istället och hur ni kan använda det i ert arbete med att skapa en framgångsrik turistdestination
- ❖ Ge de ideella föreningarna feedback. Vad behöver de göra för att bli ett bättre besöksmål?
- ❖ Tipsa om ideella besöksmål på kommunen och turistbyråns hemsida
- ❖ Bjud in de ideella föreningarna till nätverksträffar inom turism och besöksnäring
- ❖ Låt ideella besöksmål vara en del i olika paketalösningar som tas fram med boende, mat och aktivitet/sevärdhet m.m.

Källhänvisning

Otryckta källor

Muntliga källor

Arvidsson Irene, ordförande De Sju Häradernas Kulturhistoria förening (telefonintervju) 2017-04-10

Börjesson Ahlqvist Klara Anna, turistchef Falköpings kommun (telefonintervju) 2017-04-04

Engstrand Kristina, näringslivskoodinator Ale kommun (telefonintervju) 2017-03-29

Johansson Börje, museichef Repslagarbanan (IRL-intervju), 2017-02-24

Kallings Katarina, museichef Sveriges Fängelsemuseum (telefonintervju) 2017-03-30

Legnesjö Dag, avgående ordförande Munkedals jernväg (IRL-intervju) 2017-03-16

Lindberg Lovisa, turistkommunikatör, Visit Gävle (mejl-intervju) 2017-04-01

Nykvist Anders, chef företagsutveckling Turistrådet Västsverige (telefonintervju) 2017-03-30

Söderman Anna, turismutvecklare Mariestads kommun och turistbyrå (mejl-intervju) 2017-03-31

Winblad Lars Åke, turismansvarig Munkedals kommun (telefonintervju) 2017-03-31

Åkesson Pia, ordförande Qvarnstensgruvan (IRL-intervju) 2017-03-07

Möten

Har mellan februari och maj 2017 deltagit i fem planeringsmöten för det besöksnärlingsprojekt som Innovatum och Västarvet dragit igång ihop med Turistrådet Västsverige. I projektet finns Qvarnstensgruvan, Munkedals jernväg och Repslagarmuseet representerade.

Enkätstudier

Sammanställning av enkätstudie Qvarnstensgruvan, Munkedals jernväg och Repslagarmuseet (2017-05-01)

Tryckta källor

Litteratur

Bohlin, Magnus, Elbe, Jörgen (2011) Utveckla Turistdestinationer, Liber, Malmö

Gezelius Carl, Wildenstam Per (2011) Marknadsföring - modeller och principer, Bonnier förlag, Stockholm

Hanefors, Monica, Mossberg, Lena (2007) Turisten i Upplevelseindustrin. Studentlitteratur, Lund

Kjellberg Kjell-Åke (2014), Älvängen – ett samhälle vid Göta Älv, Författarens förlag

Smith Melanie (2009), Issues in cultural tourism studies, Routledge

Rapporter

Armbrecht John (2013) Svenska museers ekonomiska effekter,
<http://www.sverigemuseer.se/wp/wp-content/uploads/2013/05/Svenska-museers-ekonomiska-effekter.pdf>, Riksförbundet Sveriges museer

Gyllenhammar Linn, Mäkinen Patricia (2012) Lokalbefolkningens betydelse för turism attraktioner,
<http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:533662/FULLTEXT01>, Karlstad Universitet

Quattroporte (2009) <http://quattroporte.se/sites/default/files/Framtidens-trender-STF.pdf>, Svenska Turistföreningen

Internetsidor

Bah Kuhnke Alice, Kulturarvet ska leva i hela landet,
<http://www.regeringen.se/debattartiklar/2017/02/alice-bah-kuhnke-kulturarvet-ska-leva-i-hela-landet/>, Regeringskansliet, (uppdaterad 2017-02-27, hämtad 2017-03-29)

Hembygdsrörelsen i siffror, <https://www.hembygd.se/om-shf/hembygdsrorelsen-i-siffror/>, Sveriges hembygdsförbund, (hämtad 2017-03-30)

Historik, <http://www.d7kf.se/historik/>, De sju häradernas kulturhistoriska förening, (hämtad 2017-04-10)

Inkomster ideella föreningar,
<https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/foreningar/ideellaforeningar/driva/allmannytigaforeningar/inkomster.4.70ac421612e2a997f85800030604.html>, Skatteverket, (hämtad 2017-05-03)

Landets museer slog nytt besöksrekord 2016,
<https://www.sverigemuseer.se/nyheter/2017/01/landets-museer-slar-besoksrekord-2016/>, Sveriges museer, (uppdaterad 2017-01-12, hämtad 2017-04-05)

Om museet, <http://sverigesfangelsemuseum.se/om-museet/>, Sveriges Fängelsemuseum (hämtad 2017-04-11)

Produktsida Falköping, <http://www.vastsverige.com/falkoping>, Turistrådet Västsverige, (hämtad 2017-04-11)

Produktsida Munkedal, <http://www.vastsverige.com/munkedal>, Turistrådet Västsverige, (hämtad 2017-04-11)

Söderström Ulrika, Utländska turister en guldgruva för Sveriges museer,
<http://www.sverigemuseer.se/nyheter/2013/05/utlandska-turister-en-guldgruva-for-sveriges-museer/>, Sveriges museer, (uppdaterad 2014-05-14, hämtad 2017-03-29)

Vad är en ideell förening, <http://www.bolagsverket.se/fo/foreningsformer/ideell/vad-1.2917>, Bolagsverket, (uppdaterad 2012-0604, hämtad 2017-05-03)

Bilagor

Bilaga 1 – Enkätstudier

Med detta projektarbete som utgångspunkt gjordes under våren 2017 tre enkäter i Google Docs om lokalinvånarnas syn på turism i Lugnås, Munkedal och Älvängen med fokus på Qvarnstensgruvan, Munkedals Jernväg och Repslagarmuseet. Enkäterna spreds i olika lokala facebookgrupper (Lugnåsnytt, Supportgroup Lugnås, Grannsamverkan i Munkedal, Integration i Munkedal, Du vet att du är från munkedal, På gång i Munkedal), via lokaltidningen Alekuriren samt till privatpersoner på orterna i mitt eget nätverk.

Enkäterna publicerades den 16 februari 2017 stängdes för inkommande svar den 3 maj 2017 och då hade det inkommit 44 svar från Lugnås (vilket motsvarar 6,86 procent av Lugnås befolkning), 88 svar från Munkedal (vilket motsvarar 2,25 procent av Munkedals befolkning) samt 14 svar från Älvängen (vilket motsvarar 0,29 procent av Älvängens befolkning). Jag ansåg att svarsfrekvensen från Älvängen var för låg för att få ett balanserat resultat så den enkäten togs bort i sammanställningen.

1:1 Resultat Enkätstudie 1 "Turism i Lugnås – Qvarnstensgruvan"

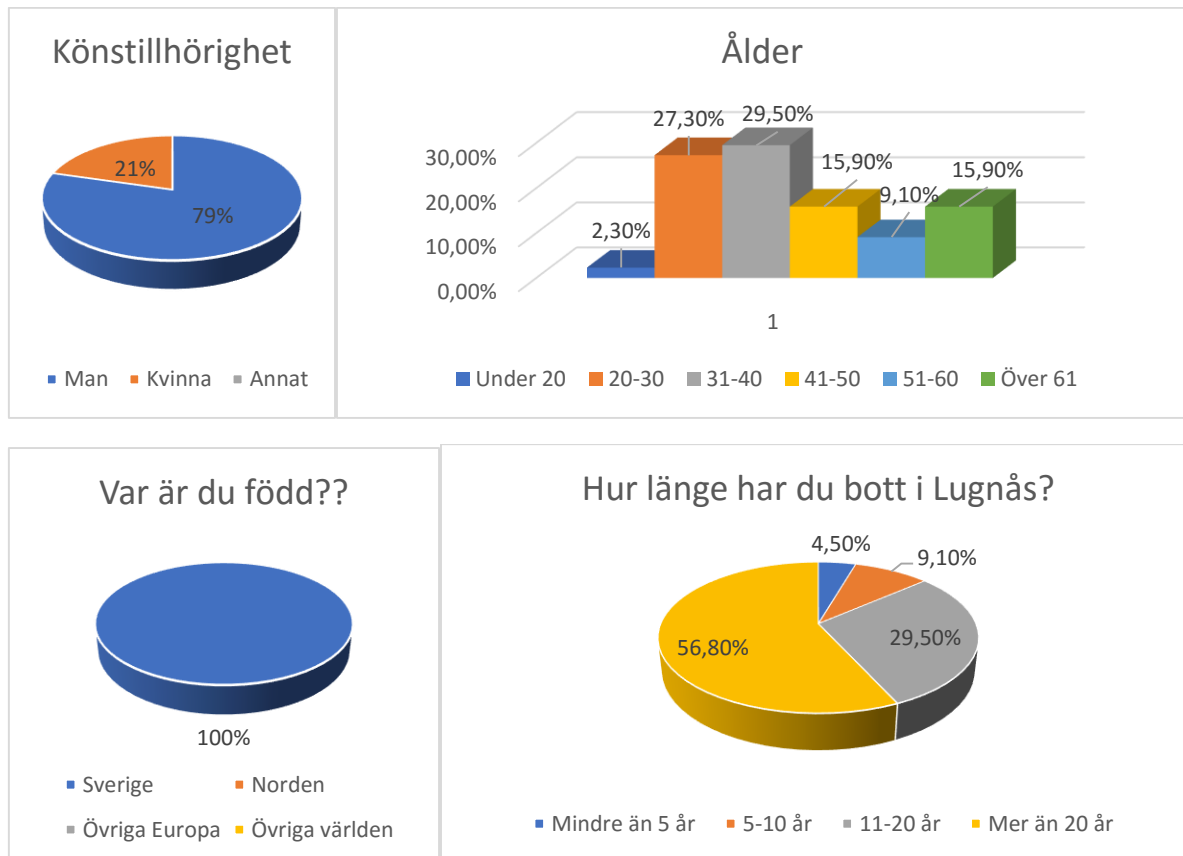
Turism i Lugnås - Qvarnstensgruvan

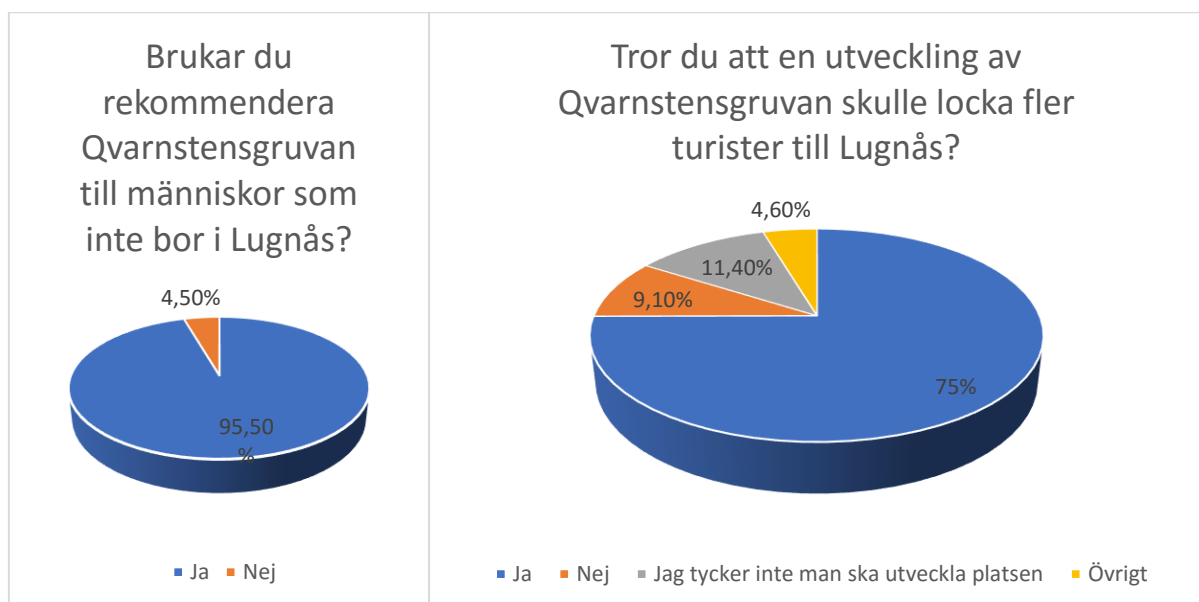
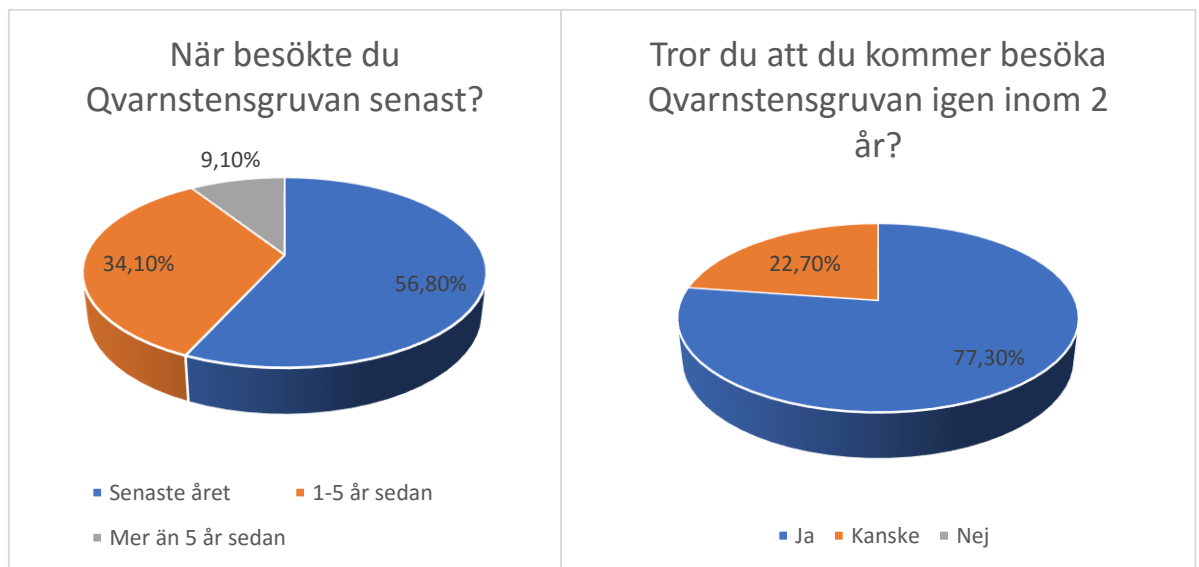
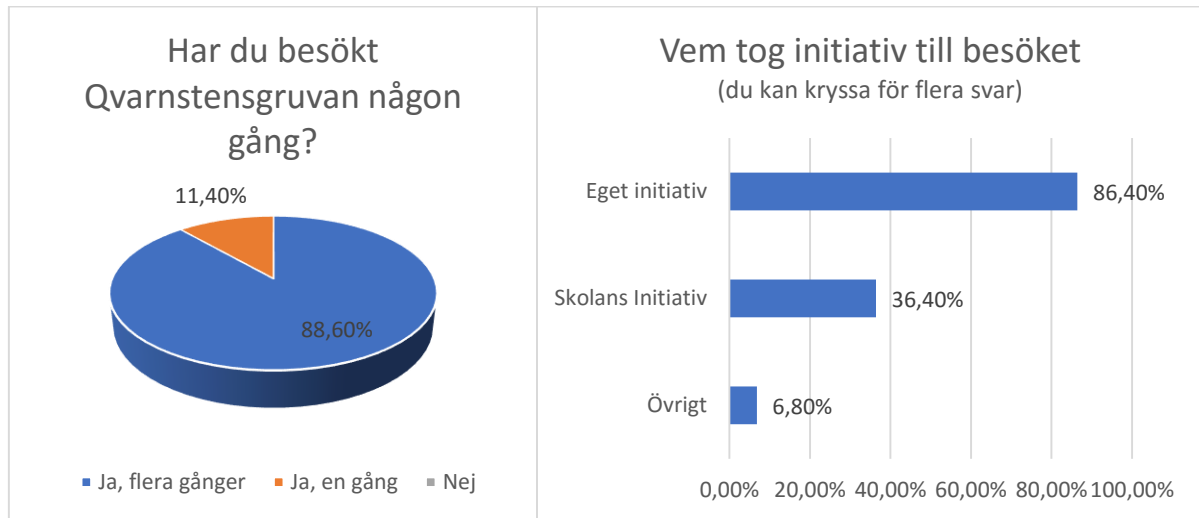
Jag heter Linn Heiel Ekeborg och läser affärsutvecklare inom turism. Jag håller på att skriva ett examensarbete om kulturarvsturism på mindre orter.

Jag skulle uppskatta om ni som bor i Lugnås (övre eller nedre) eller har bott där någon gång de senaste 5 åren skulle vilja svara på den här enkäten om Qvarnstensgruvan, oavsett om ni besökt gruvan eller inte. Det tar max ett par minuter. Tack!

Har ni frågor om enkäten mejla linn.ekeborg@gmail.com
Qvarnstensgruvans hemsida: www.qvarnstensgruvan.se

*Obligatorisk

Hur skulle man kunna utveckla gruvan?

Vet ej

Svårt att svara på

Vet inte

Vet inte

Annonsera reportage i turisttidningar mm.barnaktiviteter

Mer interaktiv

Tycker att det är bra som det är.

Fler aktiviteter i samarbete med kommunen

Sakta utveckling. Ej för modernt då det ska spegla den tidstypiska andan. Lättare framkomlighet möjligtvis

hålla god standard av befintliga byggnader

Gruvan kräver en hel del underhåll, skötsel och tillsyn. På gång är ny belysning i vagnslidret, nytt tak på smedjan. Spåntaket på oratoriet behöver läggas om. Utbildning och vidareutbildning av guider är ett måste. En byggnad för föredrag och bildvisning står högt på önskelistan.

Se ovan och nedan.

Ex gungor för barn

Säkerligen

Nå ut till flera människor genom digital information på olika sajter. Samarbete med bussbolag med ett stopp vid gruvan.

Ska inte utvecklas

Bygga med på trollskogsvandring för barn, runtom.

Ingen aning

Vet inte

Bör ej utvecklas ytterligare

Inga idéer 😊

Någon form av äventyrs-tur för småbarnsfamiljer? Upptäckarsaker för barn

Mer reklam i t ex TV o annan media

Ex. Möjligheter till att kunna äta vällagad ekologisk lunch där, bra fik med fina smörgåsar o hembakat.

Mer servering, kanske mer lockande informationsskyltar, använda det vackra området runt gruvan ännu mer (personligen är det inte gruvan i sig som gör att jag åker upp dit, utan den härliga naturen utanför).

De vet jag inte

Jobba mer med sociala medier

Kanske göra mer reklam, anordna fler aktiviteter, ordna bättre parkering

Restaurang med enklare mat. Lekplats för barnen.

Med lite större fik och lite bodar där försäljning kan ske.

Kanske paketresor där gruvan är ett uppehåll. Temadagar för skolklasser.

Mer marknadsföring/skyltar så folk vet var det ligger och hur de hittar dit

Vet inte exakt, men utveckling är positivt. Mer om specifika människors levnadsöden på berget för ex 150 år sedan.

Barndagarna skulle kunna utvecklas mer.

Viktigt att bevara den som den var förr också så här blev det svårt,

Bevara den gamla stilen men försöka skapa fler möjligheter till aktiviteter för alla åldrar.

Mer att göra där . Paket med annan sysselsättning runt Lugnås.

Jag vet inte riktigt, tror det mer handlar om atmosfär och stämning.

Mer industrihistoriskt innehåll samt mer iscensättning av ett typiskt boende på Lugnåsberget under artonhundratalet.

Marknadsföra den mer

Mer skyltning från E20 och riksväg 26

Event, skådespel eller konserter

Jag tror att man kan göra en tidsenlig trädgård!

Skulle du tipsa turister att åka till Lugnås idag? Varför/Varför inte?

ja absolut.

ja absolut.

Bra chark klosterängarna

Ja, naturupplevelser

Vacker natur. Intressant historia.

En vacker plats att besöka och njuta av

Otrolig natur på våren, spännande att gå ner i gruvan och lära sig om Lugnås historia

Naturskönt. Lugnt.

Ja otroligt vacker natur

mycke fin natur å fängslande historik

Ja. Våren är fantastisk vacker på Lugnåsberget. En promenad från parkeringen ner till gruvan är en upplevelse på våren. Vitsippor, blåsippor överallt. Och inte minst - tystnaden när man promenerar 700 m ner till gruvan.

Absolut! Vackert, spännande, lärorikt.

Vi har gitarrfabrik och korv oxå 🍷😊

Ja de är mysigt

Ja, definitivt! Det är en unik plats med en lång och intressant historia. Vacker natur, särskilt våren med alla vitsippor, blåsippor och körsbärsträd. Gruvan är unik i sitt slag.

Beror på vad de har för intressen

Ja

Åk dit på våren när vitsippor blommar. .vackert!

Det ör fint och naturnära

Ja. Både pga gruvan, vandrarhemmet, klosterängen och Ekogrönt

Vacker miljö

Vacker omgivning och spännande gruva med historia som lär oss om människors livsvillkor.

Lugnås är vackrast om våren/sommaren 😊

På våren SKA man åka dit

Fantastisk, unik, vacker och sevärd plats

Ja, om de är intresserade av historia eller vacker natur eller lokalproducerade charkuterier. :-) Främst till Lugnåsberget då.

Inte just idag lite kallt å inte riktigt den säsongen

Ja för fin o lugnt miljö där

Det är väldigt se värt och spännande

Ja verkligen, är så fint där, lugnt skönt och mycket att göra, bo på vandrarhemmet, besöka gruvan, njuta av naturen o mkt annat, det är där jag är uppvuxen o fortfarande kallar hem även fast jag inte har bott där på några år!

Ja, vacker natur, utsikten, vandringsleder och kvarnstensgruvan. Även lugnåsbergets ekogrönt.

Ja. Det är mycket vackert här!

De får en unik upplevelse som inte finns någon annan stans

Ja absolut! Perfekt dagstur en sommardag! Naturen är fantastisk och historien bakom kvarnstensarbetarna är otrolig För att det är naturskönt, oväntat spännande och även avslappnande.

Självklart:)Det är en vacker bygd.

Ja, det är en vacker plats med närhet både till skog och sjö. Gruvan är absolut en av sakerna som redan lockar.

En sevärdhet som inte finns någon annan stans. Naturen runt om

Ja, naturen är fantastisk.

Otroligt vacker natur, särskilt om våren. Mycket vackert att vandra på bergets östra del.

Absolut, vackert ställe med fin natur

Absolut!

Ja,vacker miljö

Ja. Det är en vacker plats

Vad tror du krävs för att fler turister ska vilja komma till Lugnås?

Vet ej

Vet ej

Vet ej

Vet ej

Mera reklam, foto när vitsipporna blommar som mest. Helt underbart då.

Information

Information, reklam

Annonsering

Synas mer t ex annonser m.m

Annonsering. Tydlig skyltning vid gruvan.

mer reklam och information

Fortsatt god information från turistbyråer i Mariestad och grannkommuner.

Mer marknadsföring? Allmänna kommunikationer, precis som erbjuds till Laxhamn. Nattvandring, fler aktiviteter riktade till olika målgrupper. Stärka barnaktiviteterna. Ännu mer samverkan med andra aktörer?

Mer reklam

Marknadsföring

Synas utåt ännu mer. Att turistbyråer slår ett slag för gruvan och bygden.

Samarbeten mellan olika sevärdheter typ gruvan, geocaching idrottsklubben, kyrka och hembygdsföreningen, så det alltid finns saker stt göra. Ena stället tipsar om andra stället typ

Reklam?

Bättre marknadsföring

En total förändring i folks syn på vad som är värdefullt

Mer reklam, tydligare vandringsled dit.

Måste veta att platsen finns och vad som finns där. Naturupplevelser och svensk historia och trevligt folk som guider.

Att folk får kännedom att den finns

Svårt att säga. Lugnåsberget är fint men kanske skulle det vinna på att ha ett "centrum". Som det är nu är allt lite utspritt och det är ju svårt att råda bot på.

Mer skyltat kanske å va med å turistmål kanske

Att folk får upp ögonen o blir nyfikna på de

Få mer spridning

Om det öppnar en mataffär och bensinmack m.m skulle byn både övre o nedre gynnas o fler skulle stanna där, förbättra e20 o vägen upp till övre Lugnås som är en katastrof, bygg fler hus

En restaurang och något att göra för barn. Lekplats, aktivitet, minizoo med djur etc.

Att aktiviteter som anordnas här får ett högre engagemang av oss bosatta här.

Att folk i vidare kretsar får kännedom om gruvan via sociala medier av olika slag med bra reklam.

Info! Via sociala medier, turistbyråer mm.

Att man får reda på att det finns.

Funderar en stund till på det:)

Ett bredare utbud av olika aktiviteter.

Att fler får reda på att det finns. Utveckla mer.

Jag tror att det behöver uppmärksammas och marknadsföras på ett annorlunda sätt. Just nu vill det inte föra stort väsen av sig.

Mer marknadsförda vandringsleder. Kanske sätta upp ett par vindskydd t ex.

Lite nytänk, koppla samman modernt och gammalt

Bra väder

Mer reklam, mer händelser

Något mysigt café

1:2 Resultat Enkätstudie 2 "Turism i Munkedal – Munkedals jernvæg"

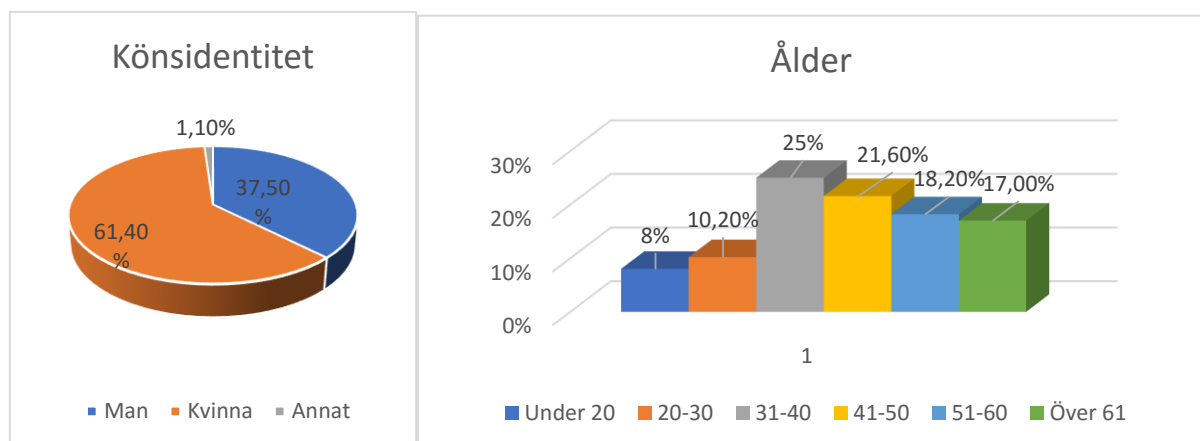
Turism i Munkedal - Munkedals jernvæg

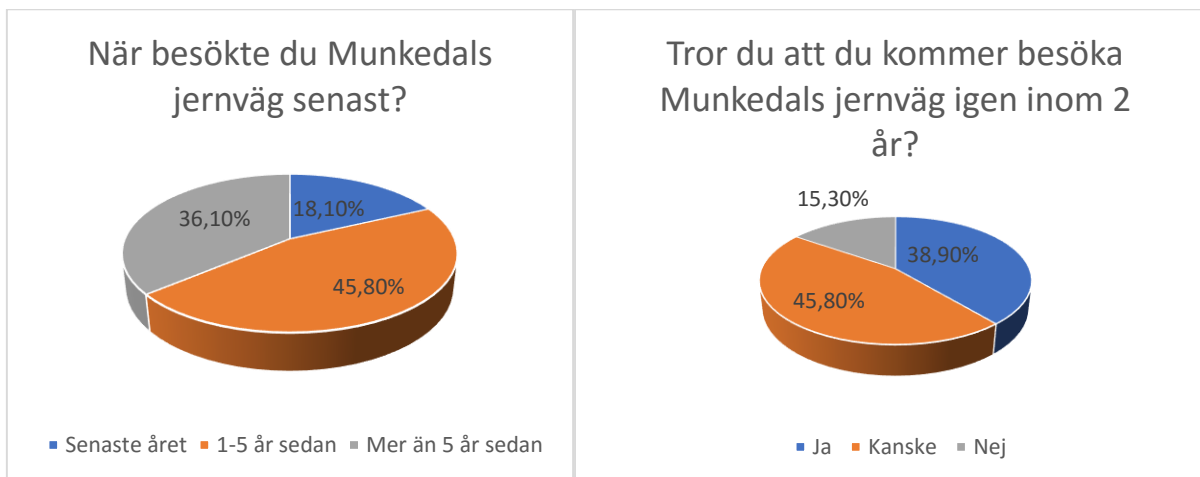
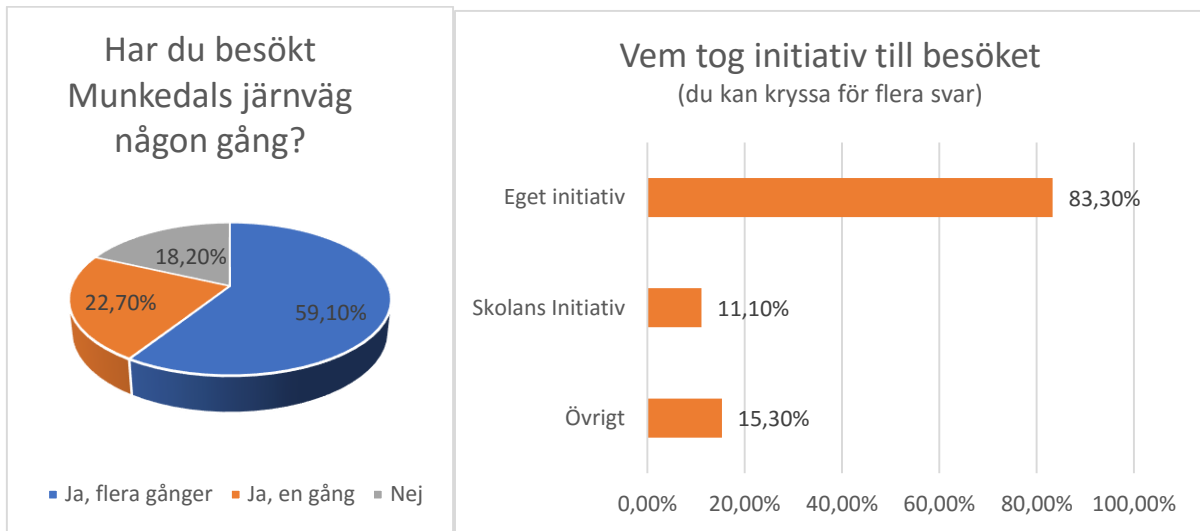
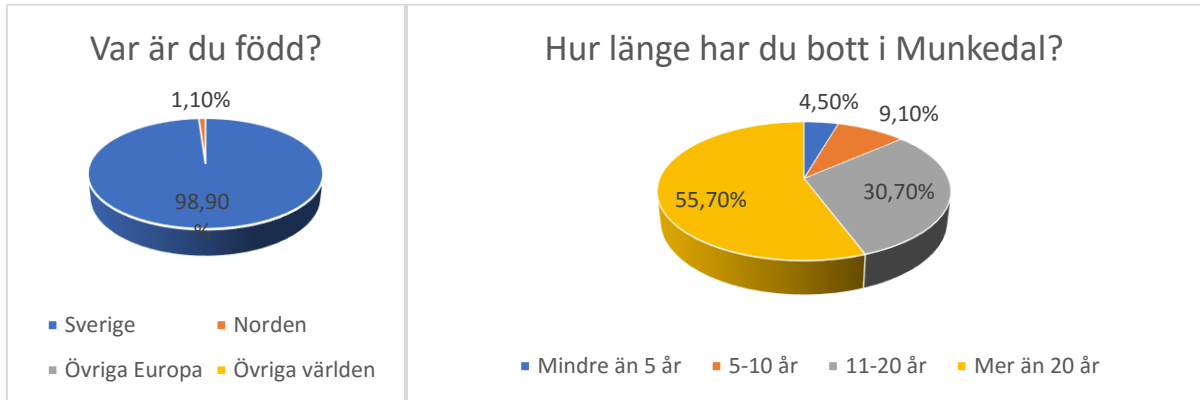
Jag heter Linn Heiel Ekeborg och läser affärsutvecklare inom turism. Jag håller på att skriva ett examensarbete om kulturarvsturism på mindre orter.

Jag skulle uppskatta om ni som bor i Munkedal eller har bott där någon gång de senaste 5 åren skulle vilja svara på den här enkäten om Munkedals jernvæg, oavsett om ni besökt platsen eller inte. Det tar max ett par minuter. Tack!

Har ni frågor om enkäten mejla linn.ekeborg@gmail.com
Munkedals jernvægs hemsida: www.munkedalsjernvag.com

*Obligatorisk

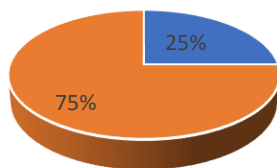
Varför tror du inte att du kommer besöka Munkedals jernväg inom 2 år?

Det var för "meningslöst"
Det är tyvärr svindyrt
Flyttat
Har åkt och sett. Räcker m en gång
Inget behov
Inget för mig
Locker inte
Resan är lite för kort för att upprepas
Sket tråkigt
Vi brukar åka tomtetåget men nu är sonen äldre

Vad skulle få dig att åka dit igen?

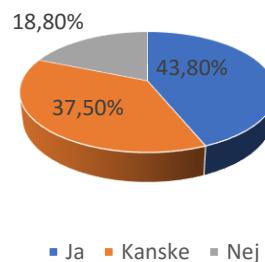
Besök av långväga gäster
Förlängning av spår. Sammankoppling med annan upplevelse
Mer fika och guide
Om det var värme i vagnen
Om det var billigare
Om jag blev betald
Slumpen at jag råkar befinna mig i närheten och andan faller på. Men det kommer troligen inte att ske.
Vet inte
Öppna ett café, snygga till och fräscha upp
Vi brukar åka tomtetåget men nu är sonen äldre

Varför har du inte besökt Munkedals jernväg?

- Är inte intresserad
- Har inte haft tid
- Det har bara inte blivit av
- Övriga

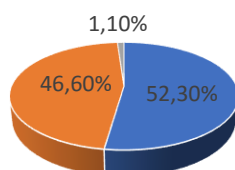
Skulle du vilja besöka Munkedals jernväg?

Varför vill du inte besöka Munkedals jernväg?

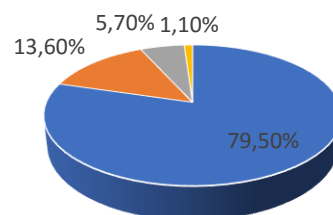
Inte intresserad
Inte intresserad
Inte intresserad

Brukar du rekommendera Munkedals jernväg till människor som inte bor i Munkedal?

- Ja
- Nej
- Har faktiskt inte tänkt på det

Tror du att en utveckling av Munkedals jernväg skulle locka fler turister till Munkedal?

- Ja
- Nej
- Jag tycker inte man ska utveckla platsen
- Övrigt

Hur skulle man kunna utveckla Munkedals jernväg som besöksmål?(88 svar)

Vet ej

Vet ej

Göra mer roliga tex marknadsdagar

Vet inte

Vet inte

Aktiviteter i hamnen. Ett finare hamnområde med finare strand. Idag är det järnvägsturen i sig som blir utflykten, om målet var bättre skulle det kunna locka fler. Billigare/subventionerade tågbiljetter skulle också göra att fler skulle ha möjlighet att åka.

Ingen aning

Nån lekplats för barn ex

Ja

Att skriva mer om det på sociala medier

Utveckla odling /trädgård. Fler historiska guidningar. Sätta upp en teater med verkliga historiska händelser kopplat till järnvägen. Deltagarna kan då åka tåg till scenen osv

Göra det mer attraktivt, mer att göra

Mysigt cafe, anpassa det mer efter säsong, skapa en storytelling..

Göra något cafe vid ändhållplatsen vid munkedals hamn.

Försöka få igång ångloket igen

Uppsnygning av hamnen med ev fik, badmöjligheter.

Bli billigare

Annonsera

Annonsering i medier. Visa sig på mässor.

Något trevligt att se på eller fik vid slutstationen i hamnen

Flera, olika sträckningar till olika destinationer i Kommunen. Vet inte ens om det är möjligt men kanske till Saltkällan båthamn, Saltkällan badplats, Torreby slott/golfbanan mm.

Få med en liten fikakorg

Förlängning av spår. Sammankoppla med annan upplevelse.

Med mer kringaktiviteter speciellt för de minsta barnen.

Möjlighet att köpa fika

Utöka i hamnen igen som det var förut då dom samarbetade med Åtorps Herrgård Jörgen du ägare av Åtorp var oxå en av de som startade denna järnväg

Lägga lite pengar på upprustning av lokaler, tåg och området runt.

Jag tror att järnvägen som ensamt evenemang redan har nått sådana som kan vara intresserade: entusiaster och barnfamiljer. För att locka nya tror jag man behöver skapa kringarrangemang. Det skulle kunna vara loppisar, temadagar med tidstypiska utklädnader, veteranbilsträff, levande teater, mordmysterier etc

Att köra ångtåg och inte enbart dieseltåg.

Aktiviteter i hamnen, cafe, loppis m.m.

Sociala medier och bildkonton med mera. Insta till exempel. Enda loket med egen Insta.

Rensa upp Munkedals Hamn området. Minigolf, kiosk, bad, båt, promenad skärgårdsbåt till Lysekil, skärgårdsbåt gullmaren med guide och mat

vet ej

Kafé, åk ner till hamnen och fräscha upp stället så det blir attraktivt.

Vet ej.

utflyktsmål

Mysigt fik vid Hamnen.

C

Tvinga folk te att gå dit

Tyvärr inget bra svar.

Förlänga spåret mot bruket och samarbeta med Munkedals Folkets Park och Munkedals idrottsförening.

Mer publicitet

Fler riktade turer till specifika målgrupper.

Om det blev finare nere i hamnen

Längre säsong och lägre pris

Cafe och butik

Gärna fler tider och lägre pris. Anslutande aktiviteter kring resorna.

Mer kringaktiviteter för barn Snyggare planteringar

Att alla som sysslar med museum - kultur samarbetade bättre - idag kunde det bara blir bättre :-)

Mer aktiviteter i hamnen.

Mer reklam och kanske ett större museum. Lite aktiviteter.

Vet ek

Göra "hamnstationen" mera attraktiv. Kanske uthyrning av roddbåtar? Kanske iordningställande av badplats? Kanske någon konst-, eller historisk utställning? Någon form av större klimatskydd där man även kan äta medhavd mat?

Göra iordning vid Munkedals hamn bättre.

En mysig restaurang vid hamnen

Lite trevligare miljö runt anläggningen. Ser lite provisoriskt ut ännu efter alla år. De som arbetar där gör ett kanonbra arbete men det behövs finansiering och ekonomin blir inte bättre för efter att man gjort insatser, detta vacum måste finansieras av någon annan som tror på verksamheten och sedan kan få något tillbaka.

För kort åktur. Händer inget när man kommer till hamnen

Fika

Fikaplat? Ev i samarbete med Åtorp?

Utveckla hamnområdet som man besöker.

Göra den längre så man får se mer av munkedal

Ordna bättre i Munkedals hamn, ex vis kiosk, kaffe, glass, fiske, bada.

Ingen kommentar

Mer föremål och historia kring dem

Ett café i hamnen eller en snyggare tilläggningsplats för turistbyrån. En marina mm

Någon form av besöksmål i Munkedals Hamn. Servering, Konst, Berättelser, Kanske till och med en båttur på fjorden. Kombination med båt till Lysekil, Bastu på pråm, Äventyrlig överfart till Maltes stig. Det var i hamnen som banan går till. Vid påstigningen vid Åtorp finns också en hel del att önska.

Utveckla paket med mat och annat

Man skulle bygga en bro över till Maltes stig så att folk kunde ta järnvägen till hamnen och sedan gå till saltkällans badplats. Gärna någon liten väffelstuga eller liknande i hamnen.

Göra det intressantare

Med ett längre spår, ända ner till bruket osv..

Eftersom jag inte åkt den så vet jag inte hur det är uppbyggt idag, men själv skulle jag ju inte bara vilja sätta mig i ett lok och åka utan det är ju trevligt om det finns konduktör i tidsenliga kläder, att det finns saker att se, att man kan fika någonstans och få höra lite om Munkedal, spännande historia och kanske i anslutning även få tips om andra saker att uppleva, alltså ett samarbete mellan olika aktörer i Munkedal det kanske redan är så. Det vet jag inte

Kanske ett kaffe i Munkedals hamn, snygga upp där, ser ynkligt ut.?

Skulle du tipsa turister att åka till Munkedal idag? Varför/Varför inte?

(88 svar)

Ja

Ja

Ja

Ja

Nja, finns inte så mycket att göra i Munkedal

Finns inget där

Beror på vad turisten efterfrågar. Fiske och vandring - ja då är det att rekommendera.

Finns inte så mkt. Minigolf

Ja

Munkedal är en fin kommun men behöver snygga upp lite vid infarter osv

Många vackra omgivningar

Nja, för lite att locka med just nu

Ja, det skulle jag. Munkedal har mycket att erbjuda som inte marknadsförs ordentligt enligt mig.

Skulle tipsa dom det är vacker natur och fint i hamnen

Beror på vad turisterna besöker M-dal för.

Nej, här finns inget

Nja, Vi skulle kunna erbjuda mer, klippbad i gullmarn (området kring brudpall, mellan Gårvik & skulevik). Fint kanotcenter & vandringsleder kan locka.

Naturen är vacker.

Nej

Ja det skulle jag. Kommunen mellan land och hav.

Ja mycket att se om man gillar kultur

Nja, Munkedal känns inte som ett "hett" turistmål...

Annorlunda tågresa

Mycket vacker natur.

Tveksamt, det saknas kvällsaktiviteter och centrum är helt dött, om man utvecklade torget med butiker och restaurang t.ex i stället för det som finns där nu så skulle munkedal kunna bli mer levande.

Ja det är vackert

Finns mkt här förutom tåget laxfiske havet golf vandringsleder kanot mm

Närhet till varierande och vacker natur.

Nej. Tycker själv att det inte finns så mycket sevärdigheter här

Ja , naturen

Eftersom jag inte varit där själv så hade jag inte rekommenderat det

Ja, barnfamiljer.

Tror inte det. Jag kan inte säga något stort turistbesöksmål. Jernvägen är det inte.

Vacker natur

Fiske och natur.

Bäversafari Golf Skog Hällristningar Krigs- & Vikingahistoria, laxfiske

Ja, därför att det är naturskönt och att dra tillbaka tiden när dessa tåg användes.

Nej, finns för lite att göra. För dåligt skyltat till våra smultronställen.

Bra ställe på bästkusten.

ja,

Ja. För naturen och havet.

C

Nej, det finns inget att göra

Visst. Men kanske inte bara pga järnvägen.

Det är vackert och rogivande

Ja, fin natur

Tipsar gärna då det är en trevlig kommun.

Ja det är fin natur, lugnt och skönt

Ja för att det är en fin sträcka att åka

Torreby Slott är värt ett besök men annars saknar Munkedal ett torg med uteserveringar etc

Det beror lite på VD de har för intressen

Vackert och lugnt

En lagom lång upplevelse, funkar för alla generationer

Ja för att tipsa dem att besöka Global war museum som vunnit förstaplats: Årets museum i Sverige både 2015 & 2016 samt Rolands Antikinest som är en oas för antikälskare

Bra bad på sommaren

Trevligt att åka tåg.

Parken, speciellt minigolfen! Och även pågrund av all sport i Kommunen

Ja till våra underbara skogar och vandringsleder.

Nja

Naturupplevelse. Vackra vyer.

Eventuellt för laxfiske o kanotcentrat

Vet ej

Jag skulle tipsa om den underbara naturen.

Laxfiske

Ja, mitt i Bohuslän, nära till allt.

Vet ek

Absolut! Fin natur. Golf, bad, båtliv, fiske

Har inget bra svar

Ja. Orörd natur fina vandringsleder

Ja fint här fler borde se å uppleva

Smalspårig järnväg, bla.

Nej.

Nej. I dags läget finns det inte mycket att se i Munkedal. Ja. Det är i så fall om de gillar fridlustliv så som vandring och fiske.

Fin natur med bra vandringsleder. Fisk, golf. Den vita älgen. Det gamla bruket.

Nja. Munkedal ligger lite offside från den traditionella besökaren i Bohuslän. Det gäller att hitta goda alternativ till havet, solen, badet och havets delikatesser. Vi har kombinationen av havet, våra insjöar, skogen och fjället. Detta är dessvärre lite svårt att få till för den traditionella besökaren som framförallt förväntar sig det som tidig nämnts. Tag jämförelsen om du åker till Franska Rivieran så vill du vara vid havet och inte ett par mil in i landet. Om vi nu bortser från den traditionella besökaren och riktar blicken på de som gillar vad vi har att erbjuda. Skogen och fjället, våra insjöar, laxfisket mm. Då har vi att konkurrera med många andra platser i Sverige. Eller är kombinationen med just närheten till alltsammans just det som är Munkedals tillgång. Dessutom närheten till olika Köpcenter, Göteborg och Norge inom en timmes färd på E6:an. Ja det finns mycket mer att fördjupa tanken i. Jan H.

Nej en död håla

Ja det är en mycket vacker plats

Om de är tågintresserade eller har mindre barn

Finns inget att göra, eller speciellt att se.

Absolut. Munkedal ligger bra till och det finns relativt mycket att hitta på.

Nej bara om jag hörde att någon är väldigt intresserad av tåg, men det är ju för jag själv inte åkt antar jag och med små barn, de älskar ju allt vad tåg, bussar och lastbilar heter.

Nej de hade jag inte för de finns inget att göra om man inte vill fiska i älven typ.. sjukt att vi är den kommun med högst skatt i Sverige men inget att erbjuda

Gammal fin bruksmiljö, mycket att se.

Vad tror du krävs för att fler turister ska vilja komma till Munkedal?(88 svar)

Badhus

Fler caféer och saker att besöka

Turistattraktioner

Tycker kanske inte att turistnäringen är den främsta näringen som Munkedal ska satsa pengar på. Bättre att skapa attraktiva välfärdsverksamheter så vi får fler fast boende invånare.

Badhus, bowling, restauranger, nattklubb

Mer info om vad som finns

Att se till att det finns mycket som är roligt att göra i Munkedal. Vi har ju bad, bangolf, golf och fiske så det finns ju redan mycket men mera till barnfamiljer kanske.

Sälja in kommunen bättre

Mer saker att göra

Bättre marknadsföring, synas i sociala medier, skapa ambassadörer etc..

Mera ute cafeer, visa att vi har vackra badplatser och vacker natur för promenader och rekreation, framför allt ta hand om och sköta om våra fina platser i Kommunen

Mer att göra. Badhus

Satsa mer på annorlunda skog, vandring, friluftsliv.

Något av värde att komma till, här är det helt dött

Större utbud

Fler affärer. Lyfta fram munkedals historia. Guidningar på Hensbacka bla. Camping på saltkällan

Att man gör något nån vill ha

Offensiv marknadsföring

Kanske en camping i Örekilsparken (för sportfiskare mm). Båtturer i området som skulle kunna utgå från Saltkällan tex.

Uteservering på torget

Bättre marknadsföring?

Att politiker ser till att det uppmärksammas det som händer och uppmuntrar de privata och ideella initiativ som finns i kommunen. T.ex Global War museum som två år i rad har utsetts till bästa museum. Utan att man tar vara på att använda det för att locka fler till kommunen.

Marknadsföring

Mer reklam om våran vackra kommun

Synas mer utåt.

Mer sevärdigheter

Göra naturen lättillgänglig

Ganska mycket mer saker att göra.

Bättre marknadsföring av det som redan finns och är bra: naturen och fisket.

Camping nära E6 med sjöutsikt och bad. Tex i Saltkällan. Gångbro över älven vid hamnen till Jernvägen. Badhus med vattenvärld. Idag åker munkedalsborna själva till Skövde och bor på hotell för att bada äventyrsbad.

Munkedal visar inte upp sin kommun-

Ständigt synas i relevanta kanaler med relevant innehåll.

Tips, kartor, lokalbussar Guider souvenirer (vikingasvärd, fjäderpennor, pergament, lax)

vet ej

Se ovan

Vet ej.

skicka ut mer information vad som händer tex aviktivter , hemsidan och kommunen ge ino

Ett fungerande centrum med mysiga fik/ restauranger.

C

Gokartbana

Oj. Det är en 10 000 kr fråga.

Mer info.

Fler sevärdigheter

Aktiv marknadsföring av kommunen.

Marknadsföring

Mer synlighet och möjlighet att övernatta. Saknas en camping i kommunen

Kommunen behöver hjälpa företagare att våga öppna hotell och restaurang. Billigare lokaler.

Att de finns mer att göra. De saknas nåt mysigt café tex

Satsa mer på altiveter

En bra plattform med aktiviteter Tillgänglighetsanpassning på besöksmålen klart uttryckta

Jag har själv försökt och kommer fortsätta mitt arbete som guide i mitt privata Global war museum som jag tycker är konstigt att inte du hittat till :-). En eldsjäl som jag själv som får saker gjort och inte bara snackar om kultur.

Kommunen missade en campingplats på Brålands gård. De missade att Munkelands köpcenter kunde blivit det som är Torp idag. Politiker och tjänstemän har för låg ambitionsnivå. Vi har Hensbackakulturen som jag och en till velat sätta på kartan då det var den första delen som befolkades i södra Sverige för 9300 år sedan det hade blivit lika stort som Hällristningarna i Tanumshede. Jag har enorma mängder från denna tid i mitt museum som skulle kunna användas. En

turistbyrå som har mer engagemang. När jag själv har frågat om mina firmor trots att jag informerat så hänvisar de inte till ett museum eller antikhandel. Det får folk att stanna kvar. Jag kan skriva hela natten men jag skulle gärna vilja leda den gruppen för att utveckla Munkedal. Vänligen Roland Jarl 0524 - 12702

Mer att erbjuda

Iordningställa de fina områden e. längst älven, till Kviströmsberget, mm.

Utveckla sporten med fler cuper, läger osv.

En kamping. Kanske "guidade" turer i skogen.

Fånga intresset vid E6

Något riktigt turistmål samlat på ett ställe, ex vis MunkedalsJernväg i kombination med Maltes stig, samt möjlighet att äta/fika, eller göra något, samt möjligheten att se historiken kring jernvägen, bruket, historiska platser i närheten, etc

Campingmöjligheter

Reklam!

Göra en finare infart vid Kvistrum.

Mer stugor hotell restauranger

Att alla innevånare hjälper de föreningar och intressegrupper som försöker att göra egna satsningar. Det skulle också vara bra med en sammanställd folder där man kunde se allt som redan finns. Det finns många innevånare som inte kan sin egen kommun.

Bättre lekplats, mer levande park

Fler arrangemang och marknadsföring

Vet inte

Lyft fram vandringslederna

Camping

Man måste visa upp något,

Ev. Köpcenter

Satsa på fler saker att göra och se. Brädda utbudet för att fler ska kunna hitta något de är intresserade av.

Mer informationsskyltar om vad som finns i samhället vid saltkällansrastplats, vid avfart i Håby och en upprensning av områden vid infartsvägarna från E6 och de tre infarterna vid lokalvägen till Munkedal. Se till att fastighetsägarna har fina fasader och att det inte ser skräpigt ut. Infotavlor är viktigt. Campingplats.

se ovan

Mer aktiviteter och restaurang

Snyggare infarter till Munkedal skulle nog göra det mer inbjudande

Det ska finnas något att göra

Ingenaning, men nu är det bara en ort man kör igenom

En camping vore en bra början.

Se svaret ovan. Det finns säkert massor av fina platser som skulle kunna lyftas fram. Maltes stig, Kvistrums fallen, vita älgen, wikner spelen, Torreby bokskog och tulpan träd. Oaserna och kanotleden. Satsa på en bra camping m.m Fler aktörer skulle sammarbeta hjälpas åt och lyfta fram varandra Just wikner spelen är något jag med glädje minns från min barndom, när man fick varm ny bakad läfsa och fick äggost med sylt och fick gå och titta på tanterna som gjorde garn och man fick prova de olika momenten, slå lin, karda och spinna och se olika hantverkare jobba. Använd er av Ex FB gruppen här och be folk lyfta fram sina pärlor som de tror även turister skulle gilla. Jag är själv en Munkedalsbo som bott här från jag föddes tills jag var 22 år, flyttade sedan men återkommer varje år (är idag över 50) Skulle vara trevligt om man kunde få folk att stanna till i Munkedal och inte bara köra förbi påväg mot Smögen. Lycka till med examens arbetet.

Utveckling

Boende,kanske i Munkedals Hamn,i samband med järnvägen,fiske mm.